

X. ŽIVOTNI I RADNI USLOVI POMORACA NA BRODU

Ugovor o radu

Član 153

Prilikom ukrcavanja na brod koji se nalazi na međunarodnom putovanju član posade mora imati zaključen ugovor o radu u pisanoj formi, koji potpisuju pomorac i vlasnik broda, odnosno brodar ili kompanija, a u slučaju da vlasnik broda, brodar, odnosno kompanija nije poslodavac, dokaz o ugovornom odnosu, koji mu osigurava normalne radne i životne uslove na brodu u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom za pomorce.

Članu posade prije potpisivanja ugovora o radu mora se omogućiti da prouči ugovor radi upoznavanja sa svojim pravima i obavezama iz ugovora.

Brodar ili kompanija i pomorac moraju imati potpisan original ugovora o radu.

Brodar ili kompanija dužna je da obezbijedi članu posade informaciju o uslovima zaposlenja na brodu i da kopiju ugovora o radu preda na zahtjev nadležnih organa, uključujući i nadležne organe u lukama pristajanja broda.

Poslodavac je dužan da izda članu posade ispravu koja sadrži zabilješku o njegovom zaposlenju na brodu.

Podaci iz stava 5 ovog člana mogu se upisati i u pomorsku knjižicu pomorca ili se izdati u vidu svjedočanstva koje ne sadrži detalje o zaradi ili kvalitetu rada pomorca na brodu.

Ako kolektivni ugovor čini cijeli ili dio ugovora o radu pomorca, kopija takvog ugovora se mora nalaziti na brodu.

Ako ugovor o radu pomorca i kolektivni ugovor nijesu na engleskom jeziku, onda na engleskom jeziku moraju biti:

- 1) kopija standardnog oblika ugovora;
- 2) djelovi ugovora o kolektivnom pregovaranju koji su podložni inspekciji države luka.

Odredbe st. 1 do 8 ovog člana primjenjuju se na odgovarajući način i na članove posada plutajućih objekata.

Član posade broda ima pravo na odgovarajuće radne i životne uslove na brodu, pravo na zdravstvenu zaštitu, medicinsku njegu, mjere socijalne pomoći i druge oblike socijalne zaštite.

Minimalni otkazni rok za prestanak ugovora o radu pomorca je 30 dana, a pomorac može otkazati, odnosno prekinuti ugovor o radu bez prethodnog obavještanja u slučaju:

- 1) zadržavanja broda više od 30 dana zbog nedostataka u skladu sa Konvencijom SOLAS i Konvencijom o teretnim linijama;
- 2) plovidbe broda u ratnu zonu, pod uslovom da pomorac nije saglasan da ide u tu ratnu zonu.

Vlasnik broda može otkazati, odnosno raskinuti ugovor o radu pomorca i u roku koji je kraći od 30 dana kada je:

- 1) brod prodat ili izgubljen;
- 2) pomorac u nemogućnosti da nastavi sa obavljanjem rada zbog bolesti ili povrede, a utvrđeno je da je pomorac nesposoban da obavlja svoje radne dužnosti ili je načinio teži disciplinski prekršaj.

Sadržaj ugovora o radu iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave

nadležan za poslove rada.

Osiguranje ili druge garancije u slučaju napuštanja pomoraca

Član 153a

Crnogorski brod mora da ima važeće osiguranje ili drugu finasijsku garanciju za pomoć pomorcima u slučaju njihovog napuštanja.

Napuštenim pomorcem smatra se član posade broda, ako:

- brodar ne želi da pokrije troškove povratnog putovanja pomorca; ili
- je brodar napustio pomorca bez obezbjeđivanja osnovnih uslova, što uključuje: odgovarajuću hranu, smještaj, zalihe pitke vode, neophodno gorivo za opstanak na brodu, potrebnu medicinsku pomoć; ili
- je brodar na drugi način jednostrano prekinuo veze sa pomorcem, uključujući neisplaćivanje ugovorne zarade u periodu od najmanje dva mjeseca.

Osiguranje ili druga finasijska garancija iz stava 1 ovog člana, treba da obezbijedi pokriće za:

- neisplaćene zarade i druga primanja u skladu sa ugovorom o radu i kolektivnim ugovorom za najmanje četiri mjeseca; i
- opravdane troškove pomorca uključujući troškove povratnog putovanja avionom, hranu i smještaj od trenutka iskrcavanja sa broda do povratka u njegovo mjesto prebivališta, potrebnu medicinsku pomoć, prevoz ličnih stvari pomorca i drugih troškova nastalih od trenutka napuštanja pomorca.

Osiguranje ili druga finasijska garancija iz stava 1 ovog člana, mora se nalaziti na brodu na mjestu koje je dostupno pomorcima na brodu i mora biti sačinjena na engleskom jeziku.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana, primjenjuju se i na strane brodove koji namjeravaju da uplove u crnogorsku luku ili da pristanu uz postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u teritorijalnom moru Crne Gore.

Osiguranje ili druge garancije za pokrivanje troškova ugovornih potraživanja pomoraca

Član 153b

Crnogorski brod mora da ima važeće osiguranje ili drugu finasijsku garanciju za slučaj smrti, invalidnosti pomorca nastale zbog povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom naplativu na prvi poziv u skladu sa zakonom, ugovorom o radu pomorca ili kolektivnim ugovorom.

U slučaju isplate sredstava osiguranja ili druge finasijske garancije iz stava 1 ovog člana izdaje se potvrda o isplaćenim sredstvima i oslobađanja od odgovornosti u skladu sa Međunarodnom konvencijom o radu pomoraca.

Osiguranje ili druga finasijska garancija iz stava 1 ovog člana, mora se nalaziti na brodu na mjestu koje je dostupno pomorcima na brodu i mora biti sačinjena na engleskom jeziku.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana, primjenjuju se i na strane brodove koji namjeravaju da uplove u crnogorsku luku ili da pristanu uz postrojenja za istraživanje i proizvodnju ugljovodonika u teritorijalnom moru Crne Gore.

Radno vrijeme i noćni rad

Član 154

Radno vrijeme pomorca na brodu traje osam sati dnevno po moru i u luci, sa jednim danom odmora u toku neđelje i danom odmora za državne i vjerske praznike.

Maksimalno radno vrijeme pomorca ne može da traje duže od:

- 1) 14 sati u bilo kojem periodu od 24 sata;
- 2) 72 sata u bilo kojem periodu od sedam dana.

Pod noćnim radom podrazumijeva se vremenski period od najmanje devet sati, koji počinje najkasnije od ponoći a završava se ne ranije od pet sati ujutru.

Pomorac mlađi od 18 godina života (u daljem tekstu: mlađi pomorac) ne može da radi noću.

Odmor

Član 155

Minimalno vrijeme odmora pomorca ne može da traje kraće od:

- 1) 10 sati u bilo kojem periodu od 24 sata;
- 2) 77 sati u bilo kojem periodu od sedam dana.

Vrijeme odmora se može podijeliti u najviše dva perioda, od kojih će jedan biti najkraće šest sati neprekidno, a vremenski razmak između uzastopnih perioda odmora ne može da pređe 14 sati.

Obavezne vježbe okupljanja (smotre), protivpožarne vježbe i vježbe sa čamcima za spašavanje i obuke na brodu koje su propisane međunarodnim propisima moraju se sprovoditi na način koji će što manje ometati vrijeme odmora i neće dovesti do zamora pomoraca.

Sati odmora mogu se prekinuti u vanrednim slučajevima pod uslovom da se naknade poslije završetka vanrednih slučajeva.

Brodar je dužan da, na lako pristupačnom mjestu na brodu, obezbijedi postavljanje table sa rasporedom rada na brodu, na crnogorskom i engleskom jeziku, koja za svako radno mjesto mora da sadrži najmanje:

- 1) raspored službe na moru i službe u luci;
- 2) maksimalno radno vrijeme ili minimalno vrijeme odmora pomorca.

Brodar je dužan da vodi zapisnik o dnevnim satima rada i odmora pomorca.

Godišnji odmor

Član 156

Svaki pomorac ima pravo na plaćeni godišnji odmor, koji se izračunava na osnovu 2,5 kalendarska dana po mjesecu zaposlenja i srazmjerno za nepotune mjesece.

Rad mlađeg pomorca

Član 157

Lice mlađe od 16 godina života ne može da radi na brodu.

Radno vrijeme mlađeg pomorca ne može da bude duže od osam sati dnevno ili 40 sati nedeljno, dok prekovremeni rad treba da bude odrađen samo ako je to neizbježno radi sigurnosti plovidbe.

Mlađem pomorcu mora biti obezbijeđeno za sve obroke dovoljno vremena, a za dnevni glavni obrok najmanje sat vremena.

Mlađem pomorcu mora biti obezbijeđen odmor od 15 minuta poslije svaka dva sata neprekidnog rada, kada je to moguće.

Izuzetno, odredbe st. 2 do 4 ovog člana neće se primjenjivati, ako:

- 1) nije moguće obavljanje dužnosti u smjenama ili rad prema promjenljivom rasporedu za mlađe pomorce koji obavljaju poslove na palubi, mašini ili u opštoj službi;
- 2) nije moguće obezbijediti efikasnu obuku mlađih pomoraca u skladu sa propisanim planovima i programima;
- 3) je to neophodno zbog sigurnosti plovidbe.

Okolnosti iz stava 5 ovog člana moraju se evidentirati, uz navođenje razloga i uz potpis od strane zapovjednika broda.

Zaštita zdravlja i sigurnosti i sprječavanje nezgoda na brodu

Član 158

Brodar ili kompanija dužna je da brine o zaštiti zdravlja i sigurnosti i sprječavanju nezgoda na brodu u skladu sa zakonom.

Na brodu se mora nalaziti priručnik o načinu zaštite zdravlja, sigurnosti i sprječavanja nezgoda na brodu.

Na brodu koji ima pet i više pomoraca mora se obrazovati brodski odbor za sigurnost, koji čini po jedan predstavnik iz svake službe na brodu.

Zdravstvena briga na brodu

Član 159

Svakom pomorcu se mora obezbijediti besplatan odlazak ljekaru ili zubaru u lukama pristajanja broda, gdje je to moguće.

Prostorije za smještaj i odmor pomoraca

Član 160

Brod treba da ima odgovarajuće prostorije za smještaj i odmor pomoraca.

Bliže uslove koje treba da ispunjavaju prostorije za smještaj i odmor pomoraca utvrđuje Ministarstvo.

Stručne osnove za izradu propisa iz stava 2 ovog člana, člana 49 st. 8 i 9, člana 51 stav 13, člana 57 stav 4, člana 66 stav 3, člana 67 stav 6, člana 83 stav 2, člana 88 stav 4 i člana 89 stav 1 ovog zakona priprema Organ uprave.

Prehrana i posluživanje hrane na brodu

Član 161

Količina, hranljiva vrijednost, kvalitet, raznovrsnost hrane i pitke vode na brodu mora da odgovara broju pomoraca na brodu, njihovim vjerskim zahtjevima i kulturnim običajima.

Lica koja su zaposlena u službi za posluživanje hrane moraju biti obučena ili osposobljena za ta radna mjesta.

Na brodu koji plovi sa 10 ili više članova posade mora biti ukrcan osposobljen brodski kuvar.

Zapovjednik broda ili lice koje ovlasti zapovjednik dužno je da jednom neđeljno vrši kontrolu, odnosno pregled zaliha hrane i pitke vode, svih prostora i opreme koji služe za skladištenje i rukovanje hranom i pitkom vodom, brodske kuhinje i druge opreme za pripremanje i posluživanje obroka, o čemu sačinjava zapisnik, kojim se nalaže otklanjanje uočenih nedostataka.

Zaštita prava pomoraca iz radnog odnosa

Član 162

U inostranim lukama član posade broda koji je državljanin Crne Gore može se, radi zaštite svojih prava iz radnog odnosa, obratiti diplomatskim ili konzularnim predstavništvima Crne Gore.

Posredovanje pri zapošljavanju

Član 163

Posredovanje pri zapošljavanju pomoraca na brodovima crnogorske državne pripadnosti i brodovima strane državne pripadnosti vrši Zavod za zapošljavanje Crne Gore (u daljem tekstu: Zavod).

Posredovanje pri zapošljavanju pomoraca na brodovima crnogorske i strane državne pripadnosti mogu obavljati i pravna lica, na osnovu odobrenja Ministarstva.

Odobrenje iz stava 2 ovog člana, izdaje se pravnom licu koje je registrovano za obavljanje djelatnosti

zapošljavanja pomoraca u Centralnom registru privrednih subjekata i koje ispunjava sljedeće uslove:

- ima zaposleno najmanje jedno lice koje ima najmanje dvije godine radnog iskustva u pomorstvu, od čega najmanje 12 mjeseci plovidbenog staža;

- ima sertifikat o sistemu kvaliteta u skladu sa međunarodnim ISO standardom, koji se odnosi na posredovanje pri zapošljavanju pomoraca;

- ima odgovarajući prostor i opremu.

Pravno lice kojem je izdato odobrenje za posredovanje pri zapošljavanju pomoraca, na brodovima crnogorske i strane državne pripadnosti, dužno je da:

- obezbijedi da pomorac, prije upućivanja na brod, ima zaključen ugovor o radu sa brodarom ili kompanijom koji je u skladu sa zakonom, kolektivnim ugovorom i međunarodnim ugovorima;

- provjeri da li prije potpisivanja ugovora iz alineje 1 ovog stava, brodar ili kompanija kod koje se pomorac zapošljava, osigurava pomorce od povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom i da li posjeduje osiguranje repatrijacije pomoraca i da o tome obavijesti pomorca;

- provjeri da li pomorac ispunjava uslove za ukrcavanje na brod u određenom svojstvu;

- vodi evidenciju o pomorcima koji traže zaposlenje i poslodavcima koji prijavljuju potrebu za pomorcima;

- vodi evidenciju o pomorcima koji su se zaposlili posredovanjem pravnog lica iz stava 2 ovog člana;

- na zahtjev Ministarstva i Zavoda dostavlja podatke iz al. 4 i 5 ovog stava.

Za posredovanje pri zapošljavanju pomoraca pravno lice iz stava 2 ovog člana ne smije naplaćivati naknadu pomorcima.

Troškove za izdavanje pasoša, pomorske knjižice, ovlašćenja o osposobljenosti, ljekarske preglede koji spadaju u obavezne preglede u skladu sa zakonom plaća pomorac.

Način vođenja evidencije iz stava 4 al. 4 i 5 ovog člana propisuje Ministarstvo

Svjedočanstvo o radu pomoraca i deklaracija o ispunjenosti uslova rada pomoraca

Član 164

Brodovi crnogorske državne pripadnosti koji plove u međunarodnom putovanju i imaju 500 BT ili više moraju imati svjedočanstvo o radu i deklaraciju o ispunjenosti uslova rada pomoraca.

Svjedočanstvom o radu pomoraca potvrđuje se da su radni i životni uslovi pomoraca na tom brodu u skladu sa Konvencijom o radu pomoraca.

Deklaracija o ispunjavanju uslova rada pomoraca je isprava kojom se potvrđuje da je brod održavan u skladu sa Konvencijom o radu pomoraca.

Isprave iz stava 1 ovog člana izdaje Organ uprave.

Bliže uslove koji se odnose na radno vrijeme, vrijeme odmora, smještaj i prostorije za odmor, hranu i način posluživanja, zdravstvene mjere i mjere zaštite na radu pomoraca propisuje Ministarstvo.

Zarade pomoraca na brodu

Član 165

Pomorcima na brodu mjesečno se isplaćuju zarade u skladu sa ugovorom o radu.

Pomorac ima pravo na uvećanu zaradu za prekovremeni rad, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Evidenciju prekovremenog rada dužan je da vodi zapovjednik ili lice koje ovlasti

zapovjednik.

Evidenciju iz stava 3 ovog člana ovjerava pomorac jednom mjesečno.

Brodar je dužan da pomorcu, u pisanoj formi, preda mjesečni obračun dospjelih isplata i plaćenih iznosa, uključujući zarade i kurs zamjene ako je isplata izvršena u stranoj valuti ili primjenom stopa različitih od onih koje su ugovorene.

Prenos cijele ili dijela zarade

Član 166

Vlasnik broda dužan je da omogući pomorcu prenos cijele ili dijela zarade porodici i drugim licima koje izdržava.

Brodski postupak po prigovoru pomorca

Član 167

Član posade broda koji smatra da su mu povrijeđena prava u vezi životnih i radnih uslova na brodu ima pravo da podnese usmeni i pismeni prigovor nadređenom oficiru, zapovjedniku broda, vlasniku broda, brodaru, kompaniji ili Lučkoj kapetaniji, a ako to smatra potrebnim i odgovarajućim organima u lukama pristajanja broda.

Ako se prigovor iz stava 1 ovog člana podnosi na brodu, unosi se u brodski dnevnik.

Prilikom podnošenja prigovora mora biti prisutan najmanje još jedan član posade broda u svojstvu svjedoka.

Vlasnik broda, brodar ili kompanija dužni su da obezbijede da se svakom članu posade broda pri ukrcavanju na brod uruči uputstvo za postupak po prigovoru koji se primjenjuje na tom brodu, koje sadrži informacije o nadležnom organu države za postupanje po prigovoru, imena članova posade broda koji će im u postupcima po prigovoru pružiti odgovarajuću pomoć i dr.